

ERGEN-EBEVEYN ÇATIŞMA ÖLÇEĞİNİN PSİKOMETRİK ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ

Ali ERYILMAZ*, Maarif MAMMADOV**

ÖZET

Amaç: Ergenlerin ebeveynleri ile ilişkileri onların ruhsal sağlıklarını etkilemektedir. Ergenler ile ebeveynleri arasında olumsuz ilişkilerin olduğunu ifade eden kavram çatışmadır. Ergenlerin ebeveynleri ile aralarındaki çatışmaları ölçebilecek araçlara ihtiyaç olduğu görülmektedir. Bu çalışmanın amacı ergenin öz bildirimine dayanan, ergen ile ebeveyni arasındaki çatışma düzeyini değerlendiren bir ölçek geliştirilmesi ve bu ölçeğin psikometrik özelliklerinin incelenmesidir. **Yöntem:** Çalışma kesitsel desende gerçekleştirilmiştir. Çalışmada 14-18 yaşları arasında (Ort=16.71; SS=1.65) yer alan lise öğrenimi gören 103 kız ve 189 erkek ergen yer almıştır. Veriler açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizlerinin yanı sıra geçerlilik ve güvenilirlik analizleri kullanılarak değerlendirilmiştir. **Sonuçlar:** Analiz sonuçlarına göre açıklanan varyansı %44.00, tek boyutlu, 12 maddeli olan Ergen-Ebeveyn Çatışma Ölçeğinin iç tutarlılık katsayısı 0.88 bulunmuştur. Ölçeğin madde toplam puan korelasyonları, 0.63 ile 0.74 ($p<0.01$) arasında bulunmuştur. Doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarına göre RMSEA değeri 0.076 ($p<0.01$) bulunmuştur. Ölçek, Kısa Semptom Envanteri alt boyutları ile (korelasyon katsayıları 0.35 ile 0.43 ($p<0.01$) arasında değişmektedir) orta düzeyde ve pozitif yönde ilişkiler vermiştir. **Tartışma:** Sonuç olarak çalışmada ele alınan ölçeğin güvenilir ve geçerli bir ölçek olduğu sonucuna varılmıştır. İlerleyen süreçte bu ölçekle farklı değişkenlerle çalışmalar yapılabilir.

Anahtar Kelimeler: Çatışma, ebeveyn, ergen, ölçek

EVALUATING PSYCHOMETRIC PROPERTIES OF ADOLESCENT-PARENT CONFLICT SCALE SUMMARY

Objective: Relationship of adolescents with their parents affect their mental health. The concept that describes negative interaction between adolescents and their parents is conflict. In our literature, there seems to be a need for some instruments that could measure conflicts between adolescents and their parents. Aim of this study was to develop a scale that could measure the degree of conflict between the adolescent and his/her parent, based on the adolescent's self-report and to investigate psychometric properties of this instrument. **Method:** This cross-sectional study was conducted with the participation of 103 girl and 189 boy (mean = 16.71; SD = 1.65) high school students between 14-18 years of age. Data were interpreted by using reliability and validity analyses besides exploratory and confirmatory factor analysis methods. **Results:** According to the analyses, internal consistency coefficient of single-dimensioned 12-item adolescent-parent conflict scale with 44% variance was measured as 0.88. The scale's item-total score correlations ranged between 0.63 and 0.74 ($p<0.01$). According to confirmatory factor analysis, RMSEA value was found as 0.076 ($p<0.01$). A moderate and positive relationship was present between this scale and dimensions of Brief Symptom Inventory (correlation coefficients ranged between 0.35 and 0.43; $p<0.01$). **Discussion:** To conclude, the scale was proven to be a valid and reliable tool. In future, it might be clinically beneficial to carry out novel researches with this scale, using different variables.

Key Words: Adolescent, parent, conflict, scale

GİRİŞ

Ergenlerin ebeveynleri ile olan ilişkileri ve bu ilişkilerin niteliği sağlıklı bir geçiş süreci için önemlidir. Bu noktada ergenlerin ebeveynleri ile kurmuş oldukları ilişkilerinin doyum ve çatışma olmak üzere iki önemli boyutu vardır (Santrock 2011, Steinberg 2007). Genel olarak çatışma, insanlar arasında ortaya çıkan geçim

sizlik ve uyumsuzluk gibi özellikler içeren bir etkileşim süreci olarak tanımlanmaktadır (Hocker ve Wilmot 2001). Çatışmaya, ihtiyaçların ve çıkarların uyumsuzluğu gibi bilişsel; üzüntü, umutsuzluk ve korku gibi duygusal; düşüncelerin açıkça ifade edilmesinin engellenmesi, karşı tarafta yer alan insanların ihtiyaçlarının karşılanmasını engelleme ve kendi ihtiyaçlarını karşılama gibi davranışsal süreçler eşlik eder (Barki ve

*Doç. Dr., Osmangazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eskişehir

**Uzm. Osmangazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eskişehir

Hartwick 2004, Mayer 2000). İnsan ilişkilerinde görülen çatışmanın bu genel özellikleri, ergenlerin ebeveynleri ile kurmuş oldukları ilişkide de kendisini göstermektedir.

Çocukluk dönemine göre ergenlikte anne-baba ve ergen arasındaki ilişkide çatışma yoğunluğu artmaktadır. Bu yoğunluğun artması hem ergenleri hem de ebeveynleri olumsuz olarak etkilemektedir. Örneğin, ebeveynler açısından bakıldığında bazı ebeveynler kendilerini yetersiz bireyler olarak görebilmektedirler. Ebeveyn olarak yaşadıkları stres artmaktadır. Tüm bunların sonucunda da ebeveynler tarafından ergenlere sunulabilecek olan sosyal destek azalmaktadır (Furman ve Buhrmester 1992, Silverberg ve Steinberg 1987). Ergen-ebeveyn ilişkisinde çatışmanın yoğunluğunun artmasına paralel olarak ergenlerin ruhsal sağlıkları da olumsuz olarak etkilenmektedir. Örneğin, ergenler kaygı, depresyon ya da stres belirtileri sergilemektedirler (Shek 1998). Çatışmaların uzun süre devam etmesi durumunda da davranış bozuklukları görülmektedir (Jenkins ve ark. 2002). Bu denli önemli olan konuda, ergenlerin ebeveynleriyle ilişkilerinde çatışmayı ölçebilecek ölçme araçlarına ihtiyaç vardır.

Uluslararası literatür incelendiğinde, ergenlerin anneleri ve babaları ile ilişkilerinde yaşadıkları çatışmaları ölçebilecek çeşitli araçların olduğu görülmektedir. Örneğin Robin ve Foster (1989), ergenlerin hem anneleri ile hem de babalarıyla olan çatışmalarını hem ergenlerin hem de ebeveynlerin gözünden ölçebilecek ölçekler geliştirmişlerdir. Bir başka çalışmada ise, ergenlerin ebeveynleri ile ilişkilerini değerlendirmede kullanılan özerklik, çatışma ve uyum alt boyutları olan bir ölçek geliştirilmiştir (Steinberg ve Silk 2002). İlgili ölçek Filipin kültürüne de uyarlanmıştır (Alino 2012). Başka bir çalışmada ise ergen-ebeveyn çatışması, ergen-aile süreçlerinin bir boyutu olarak ele alınıp incelenmektedir (Cernkovich ve Giordano 1987). Sonuç olarak ergen-ebeveyn ilişkisinde çatışmanın, ergen-aile ilişkileri bağlamında değerlendirildiği görülür.

Literatürde sadece ergen-ebeveyn çatışmasını ele alan özgün ölçeklerin çok az olduğu sonucuna varılabilir.

Türkiye’de çatışma konusu, genel olarak dolaylı bir şekilde evlilik çatışmasının ergenler üzerine yansımaları (Hatipoğlu 1993), çocukların algıladıkları ebeveynler arası çatışmalar (Öz 1999) gibi noktalardan incelenmektedir. Tüm bunların yanında ergen-ebeveyn çatışmasını ölçen doğrudan çalışmalar da vardır. Ancak bu çalışmalarda çatışma, aile işlevlerinin bir boyutu olarak (Özdemir 2014) ya da aile yapısının bir boyutu olarak (Gülerce 2007) ele alınıp incelenmektedir. Tüm bunlara ek olarak, ergen-ebeveyn ilişkilerinde yaşanan çatışmaları doğrudan ölçebilecek Türk kültüründe kullanılan ölçek çalışmalarının çok az olduğu görülür (Gülerce 2007, Hatipoğlu 1993, Özdemir 2014). Sonuç olarak bu çalışmada ergenlerin ebeveynleri ile ilişkilerinde yaşadıkları çatışmayı ölçebilecek bir ölçme aracının geliştirilmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Ergen-Ebeveyn Çatışma Ölçeğinin Geliştirilmesi

Bu çalışma ergenin öz bildirimine dayanan, ergen ile ebeveyni arasındaki çatışma düzeyini değerlendiren bir ölçek geliştirilmesi ve bu ölçeğin psikometrik özelliklerinin incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmada kesitsel araştırma deseni kullanılmıştır. Geliştirilen ölçeğe girecek maddelerin hazırlanmasında öncelikle literatürdeki çevre ve aile bağlamında ergen-ebeveyn çatışma konusu incelenmiştir (Barki ve Hartwick 2004, Furman ve Buhrmester 1992, Gülerce 2007, Hatipoğlu 1993, Mayer 2000, Öz 1999, Özdemir 2014, Robin ve Foster 1989, Shek 1998, Silverberg ve Steinberg 1987). İkinci bir yöntem olarak nitel çalışma yöntemi olan görüşme tekniğinden faydalanmıştır. Bu doğrultuda maddelerin hazırlanması için 15 erkek ve 15 kadın lise öğrencisi ile görüşme yapılmıştır. Görüşmede “Anne ve babanızla hangi konularda çatışma yaşıyorsunuz?”

sorusu sorulmuştur. Sorulara cümle bazında içerik analizi tekniği uygulanmıştır. Uygulama sonucunda, ergenlerin anne ve babalarıyla özerklik, akademik başarı, arkadaş ilişkileri ve teknoloji kullanımı konusunda çatışma yaşadıkları bulunmuştur. Elde edilen cümleler, ölçek ifadesi haline getirilmiştir. Her bir boyuttan beş madde hazırlanmıştır. Ölçek ön deneme formu haline getirilen 20 madde araştırmacı dışında bir ölçme değerlendirme bir de eğitim psikolojisi alanında doktora düzeyinde eğitim almış uzmanlara biçim, ifade, katılım göstergesi olup olmadığı bakımından incelenmiş ve gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Daha sonra ölçeğin deneme formu ile çalışmalar yapılmıştır.

Örneklem

Bu çalışmada çalışmaya alınacak bireyler amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Bu örnekleme yönteminde araştırmanın genel amacına uygun olarak çalışma grubu oluşturulmaktadır (Fraenkel ve Wallen 1993). Bu çalışma İç Anadolu Bölgesi'nde yer alan iki ilde lise öğrenimi gören ergenler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Çalışmada her bir okuldan random olarak birer dokuzuncu, onuncu, on birinci ve on ikinci sınıf seçilmiştir. Ancak anadolu lisesinde on ikinci sınıf öğrencileri sınav yoğunluğundan dolayı çalışmaya katılmak istememişlerdir. Bu nedenle ilgili okuldan on ikinci sınıf öğrencileri çalışma dışı bırakılmıştır. Sonuç olarak çalışmada veriler mesleki teknik lisede (170 öğrenci, %58.3) ve anadolu lisesinde (122 öğrenci, %41.7) öğrenim gören ergenler üzerinden toplanmıştır. Çalışmada yer alan öğrencilerin yaş aralığı 14-18'dir (yaş ortalaması 16.71 ve standart sapması 1.65). Yaş açısından 14 yaşında 39 öğrenci (%13.3), 15 yaşında 115 öğrenci (%39.4) 16 yaşında 68 öğrenci (%23.3), 17 yaşında 41 öğrenci (%14) ve 18 yaşında 29 öğrenci (%9.9) çalışma grubunda yer almıştır. Bu öğrencilerin 103'ü kadın (%35.3) ve 189'u (%64.7) erkektir. Kline (2005)'e göre, 0-100 kişiden oluşan örneklem küçük, 100-200 arası kişiden oluşan örneklem orta ve 200 ve daha fazla kişiden oluşan örneklem yeterince

büyük örneklem olarak değerlendirilmektedir. Bu bilgiler ışığında çalışmanın örnekleminin yeterince büyük olduğu sonucuna varılmıştır.

Veriler toplanırken, kişisel bilgi formunda öğrencilerin algılanan sosyo-ekonomik düzeylerine yönelik bilgiler de yer almıştır. Bu noktada öğrencilerden ailelerinin sosyo-ekonomik düzeylerini düşük, orta ve yüksek olmak üzere üç kategoride değerlendirmeleri istenmiştir. Yapılan analiz sonuçlarına göre, öğrencilerin 17'si (%5.8) ailelerinin sosyo-ekonomik düzeylerini düşük, 256'sı orta (%87.7) ve 19'u yüksek (%6.5) olarak algılamışlardır.

Değerlendirme Araçları

Kısa Semptom Envanteri: Çalışmada psikometrik özellikleri incelenen ölçeğin geçerliği, Kısa Semptom Envanteri ile incelenmiştir. Bu envanter, Derogatis (1992) tarafından geliştirilmiştir. Envanterin Türkçeye uyarlaması Şahin ve Durak (1994) tarafından gerçekleştirilmiştir. Envanter 53 maddeden ve anksiyete, depresyon, olumsuz benlik, hostilite ve somatizasyon olmak üzere beş boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin ergen örnekleminde yapılan iç tutarlılığa dayalı güvenilirlik analizinde 0.70 ila 0.88 arasında değerler bulunmuştur. Ölçekten yüksek puan almak, ilgili alandaki belirtileri yüksek düzeyde göstermek anlamına gelmektedir (Şahin ve ark. 2002).

Veri Analizi

Çalışmanın verilerinin toplanmasında gerekli izinler alınmış ve etik ilkeler göz önünde bulundurulmuş ve veriler toplanmıştır. Verilerin toplanmasında gönüllülük ilkesi uygulanmıştır. Çalışmada ölçek geliştirme bağlamında açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi, iç tutarlılığa dayalı güvenilirlik ve bazı geçerlilik analizi tekniklerinden yararlanılmıştır. Çalışmada veriler, tek seferde grup uygulaması şeklinde toplanmıştır. Verilerin toplanmasında etik ilkeler göz önünde bulundurulmuştur. Gönüllülük ilkesiyle veriler toplanmıştır.

BULGULAR

Geliştirilen Ölçeğin Faktör Yapısı

Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları: Ergen-Ebeveyn Çatışma Ölçeği'nin faktör yapısını incelemek veri yapısının uygunluğunu test etmek için lise öğrencilerinden elde edilen veriler üzerinde Temel Bileşenler Analizi'ne dayalı olarak faktör analizi yapılmıştır. Bu noktada Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısına ve Bartlett's Test of Sphericity değerine de bakılmıştır. Buna göre KMO değeri .913 ($p < .01$) ve Bartlett's Test of Sphericity ki-kare değeri ise 1238.566 ($p < .01$) bulunmuştur. KMO değerinin yüksek olması ölçekteki her bir değişkenin diğer değişkenler tarafından mükemmel bir şekilde tatmin edilebileceği anlamına gelir. Bartlett Testi sonuçları incelendiğinde ki-kare değerinin .01 düzeyinde manidar olduğu ve bu sonucun analiz için diğer sayıltıyı karşıladığı görülmektedir. Her iki sonuç bu bağlamda verinin veri yapısının açımlayıcı

faktör analizi için yeterli örneklem büyüklüğüne ulaştığını göstermiştir. Açıklayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen yamaç-birikinti grafiği (scree plot) incelenmiştir. Yamaç-birikinti grafiği, baskın faktörleri belirlemek, faktör sayısına karar vermek için kullanılmaktadır. Grafiğe göre maddelerin tek faktör altında toplandığı görülmüştür. Tablo 1'de maddelerin yük değerleri verilmiştir.

Analiz başlangıcında faktör yük değerleri 0.30'un altında kalan ve aynı zamanda birden fazla faktöre giren ve aralarında faktör yük değeri olarak 0.10'dan daha az fark bulunan maddeler analiz dışında bırakılmıştır. Sonuçta toplam 12 madde ile analize devam edilmiştir. Açımlayıcı faktör analizi sonucuna göre, toplam varyansı %44.00 olan bir ölçek elde edilmiştir. Tek faktörlü desenlerde açıklanan varyansın %30 ve daha fazla olması yeterli görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre ölçeğe giren maddelerin faktör yük değerleri 0.53 ila 0.74 arasında değişmektedir. Bir

Maddeler	Yük değerleri
M 1	.642
M 5	.686
M 6	.712
M 7	.677
M 8	.744
M 10	.725
M 13	.653
M 14	.689
M 15	.602
M 18	.656
M 19	.611
M 20	.534
Açıklanan varyans yüzdesi %44	

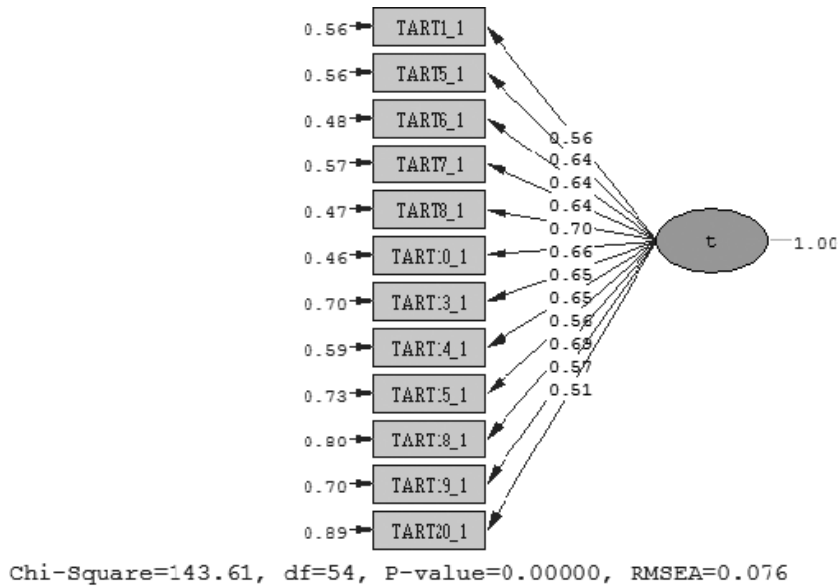
Tablo-1 Açımlayıcı faktör analizi sonuçları.

maddenin faktör yükünün 0.60 ve üstü olması yüksek değere sahip olduğunu göstermektedir. Buna göre ölçekte yer alan maddelerin faktörle güçlü bir şekilde ilişkili olduğu anlaşılmaktadır (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk 2010).

Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları: Ergen-Ebeveyn Çatışma Ölçeği'nin doğrulayıcı faktör analizi çalışması da gerçekleştirilmiştir. Analiz, Lisrel programı aracılığı ile gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçları Şekil-1` de gösterilmiştir.

Şekil 1 incelendiğinde gözlenen değişkenlerin hata varyanslarının yüksek olmadığı görülme-

da 2.65 değeri elde edilmiştir. Ki-kare değerlendirmesinde iyi uyum için kabul edilen değer 3 ve aşağısıdır. Ergen-Ebeveyn Çatışma Ölçeğinin doğrulayıcı faktör analizine bağlı olarak gerçekleşen uyum değerleri; CFI - 0.97; NFI - 0.95; NNFI - 0.96; IFI - 0.97; GFI - 0.92 ve AGFI değeri ise 0.89 olarak bulunmuştur. GFI ve AGFI indekslerinin .90`in üzerinde olması iyi uyuma işaret gelmektedir. Aynı zamanda NNFI, NFI ve CFI uyum indekslerinin de .95 üzerinde olması mükemmel uyuma karşılık gelmektedir. Analiz sonucu elde edilen bu değerler; ölçeğin iyi uyum değerlerinin olduğunu göstermektedir. Gerek doğrulayıcı gerekse açılımlayıcı faktör analizi sonuçlarına

Şekil-1 Doğrulayıcı faktör analizi sonuçları

tedir. Tek boyutlu ölçeğin, RMSEA (Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü) değerinin 0.076; serbestlik derecesinin (sd) 54 ve ki-kare (χ^2) değerinin ise 143.61 olduğu bulunmuştur. RMSEA, merkezi olmayan ki-kare (χ^2) dağılımında, popülasyon kovaryanslarını kestirmek amacıyla kullanılan bir indekstir ve 0.08`den küçük değer alması iyi uyuma işaret etmektedir. Ki-kare değeri tek başına değerlendirilen bir istatistik değildir. İlgili uyum indeksini değerlendirmek için Ki-kare değerinin serbestlik derecesine oranı ($143.61/54=2.65$) ele alınır ki, bu oran sonucun-

göre geliştirilen ölçeğe "Ergen-Ebeveyn Çatışma Ölçeği" ismi verilmiştir.

Ergen-Ebeveyn Çatışma Ölçeğinin Güvenilirliği

Ergen-Ebeveyn Çatışma Ölçeğinin güvenilirliği Cronbach Alfa iç tutarlılık tekniği ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre ölçeğin Cronbach Alfa değeri 0.88 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar, ölçeğin oldukça yüksek bir güvenilirlik değerine sahip olduğunu göstermektedir.

Ergen-Ebeveyn Çatışma Ölçeğinin Uyum Geçerliliğine İlişkin Bulgular

Ergen-Ebeveyn Çatışma Ölçeğinin uyum geçerliliği Kısa Semptom Envanteri ile incelenmiştir. Bu amaçla Pearson Momentler Çarpımı Korelasyonu tekniğinden yararlanılmıştır. Pearson Momentler Çarpımı Korelasyonu sonuçları Tablo 3'te verilmektedir.

Değişkenler	1	2	3	4	5	6
Çatışma	1					
Depresyon	.35**	1				
Anksiyete	.38**	.88**	1			
Olumsuz Benlik	.40**	.85**	.85**	1		
Somatizasyon	.43**	.78**	.81**	.77**	1	
Hostilite	.37**	.74**	.70**	.71**	.63**	1

** p<.01

Tablo 3. Ebeveyn-Ergen Çatışma Ölçeğinin Kısa Semptom Envanteri ile İlişkisi

Tablo 3 incelendiğinde geliştirilen ölçeğin Kısa Semptom Envanteri ile ilişkileri açısından depresyon, anksiyete, olumsuz benlik, somatizasyon, hostilite boyutları ile orta düzeyde ve pozitif yönde ilişkiler verdiği görülmektedir.

Genel olarak sonuçlar incelendiğinde, geliştirilen ölçeğin güvenilirliğine ve geçerliliğine ilişkin yeterli kanıtlara ulaşıldığı görülmektedir. Ölçeğin kullanımına yönelik olarak, ölçekteki ifadelerde ebeveyn olarak "Annem/babam ile....." şeklinde kalıp ifadeler yer almıştır. Bu noktada ölçek sadece anneler, sadece babalar ve her iki ebeveyn ile olan çatışmalar için kullanılabilir. Ancak yönerge verirken araştırmacının amacına uygun yönerge vermesi gerekmektedir. Ölçekten alınan puan yükseldikçe ergenlerin ebeveynleri ile yaşadıkları çatışmanın yoğunluğunun da artmakta olduğu anlamına gelmektedir. Sonuç olarak Ergen-Ebeveyn Çatışma Ölçeği dörtlü Likert tipinde bir ölçektir. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 48; en düşük puan ise 12'dir. Bu ölçeğin güvenilir ve geçerli olduğu sonucuna varılmıştır.

TARTIŞMA

Bu çalışma ergenlerin ebeveynleri ile olan ilişkilerinde yaşadıkları çatışmaları ölçebilecek bir ölçme aracının geliştirilmesi amacıyla yapılmıştır. Çalışmada ele alınan ölçeğin psikometrik özellikleri incelendiğinde ölçeğin tatminkâr düzeyde güvenilirlik ve geçerlilik değerlerine sahip olduğu görülür. Bu noktada çalışmanın bulgula-

rını çeşitli açılardan değerlendirmek olasıdır.

Türkiye'de ergenlerin ebeveynleri ile olan ilişkilerini değerlendirmeye yönelik ölçme araçlarının geliştirildiği çalışmalar bulunmaktadır. Örneğin bu ölçeklerden birinde iletişim, birlikte etkinlikte bulunma, duyarlılık, sevgi ve güven, izleme, normların düzenlenmesi ve beklentileri karşılama gibi boyutların olduğu görülür (Kaner 2000). Benzer şekilde sevgi gösterme ve özgürlük olmak üzere iki boyutlu Ergen-Anne İlişkileri ve Ergen-Baba İlişkileri Ölçeklerinin geliştirildiği görülmektedir (Öngen 2004). Bir başka çalışmada duyarlılık, davranışsal denetim, psikolojik kontrol ve özerklik desteği gibi alt boyutları olan Leuven Algılanan Ana-Babalık Ölçeği ergen ve ana-baba sürümlerinin uyarlanması (Sevim 2014) yapılmıştır. Bu ölçeklerde ilişkinin önemli bir boyutu olan çatışmanın ele alınmadığı görülmektedir. Bu çalışmada ise ergen-ebeveyn ilişkilerinin önemli bir ögesi olan çatışma boyutu ele alınmıştır. Bu noktada bu çalışma anılan çalışmaları tamamlayıcı niteliktedir denilebilir.

Uluslararası literatürde de ergen-ebeveyn çatışması, ergen-ebeveyn ilişkilerinin bir alt boyutu olarak ele alınıp değerlendirilmektedir. Örneğin Steinberg ve Silk (2002), ergenlerin-ebeveynleri ile olan ilişkilerini ölçen bir ölçme aracı geliştirmişlerdir. İlgili ölçme aracının özerklik, çatışma ve uyum olmak üzere üç boyutlu bir yapı gösterdiği görülmüştür. Bu ölçek Filipin kültürüne de uyarlanmıştır (Alino 2012). Bu çalışmalarda da ergen-ebeveyn çatışmasının, ergen-ebeveyn ilişkisinin bir alt boyutu olarak ölçüldüğü görülmektedir. Bu çalışma ise, sadece çatışma boyutunu ölçtüğü için anılan çalışmalardan farklılaşmaktadır.

Öte yandan Cernkovich ve Giordano (1987) tarafından Ergen-Aile Süreci Ölçeği geliştirilmiştir. Bu ölçeğin yakınlık, destek, izleme, yakın iletişim, çatışma ve akran kabulü gibi boyutları vardır. Bu ölçeğin çatışma boyutunun iki alt boyutu vardır. Bir başka deyişle üç madde ile anne-ergen; üç madde ile baba-ergen çatışması ölçülmektedir. Ölçeğin uyarılma çalışmasında Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayıları anneyle çatışma için $\alpha=0.69$ ve babayla çatışma için $\alpha=0.78$ olarak bulunmuştur (Özdemir 2014). Bu çalışmada ergen-ebeveyn çatışması, 12 madde ile ölçülmüştür. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı $\alpha=0.88$ bulunmuştur. Hem madde sayısı hem de güvenilirlik değerleri açısından bu çalışmada ele alınan ölçeğin güçlü bir ölçme aracı olduğu düşünülebilir.

Uluslararası literatürde, hem ergenler hem de ebeveynler açısından ergen-ebeveyn ilişkisinde çatışmayı ölçen araçların geliştirildiği görülür (Robin ve Foster1989). Bu çalışmada, sadece ergenler açısından ergen-ebeveyn çatışması ele alınmıştır. İlerleyen süreçte ebeveyn açısından ebeveyn-ergen çatışmasını ölçebilecek araçların geliştirilmesi de literatüre katkı sağlayabilir.

Ergen-ebeveyn çatışmasının işlevleri incelendiğinde bu konuda farklı açıklamaların olduğu görülmektedir. Örneğin çatışmalar normal ge-

lişimin bir parçası olarak algılanılabilmektedir (normatif), psikolojik büyümeyi kolaylaştırıcı (sağlıklı) ve ergen-ebeveyn ilişkisini sallantıya uğratan bir faktör (sağlıksız) olarak görülmektedir (Dekovic1999, Holmbeck 1996, Steinberg 1990). Erikson (1968) ve Kohlberg (1969) gibi bilim adamlarına göre çatışmalar kişisel büyümenin aracıdır. Bu araştırmacılara göre ergenler, çatışmalar aracılığı ile kimliklerini yapılandırmaktadırlar, model alma becerilerini geliştirmektedirler ve ahlaki yargılamalarını kolaylaştırmaktadırlar. Ergenlik döneminde görülen çatışmalar ergenlerin anne ve babalarından duygusal olarak ayrılmalarına yardımcı olmaktadır. Bu noktada çatışmaların olması ergenlerin hem özerklikleri hem de kimlik geliştirmeleri için olumlu olarak görülmektedir (Steinberg 2001). Bu noktada ergenler için çatışmanın nerede sağlık belirtisi nerede ise patolojik yapı göstergesi olduğunu ortaya koyacak çalışmaların yapılması bu konuda literatüre katkı sağlayabilir.

Ergenlerin ebeveynleri ile olan çatışmalarının nedenleri incelendiğinde iki önemli noktanın karşımıza çıktığı görülmektedir. Bunlardan biri, ergenlerin kişisel özellikleridir. Bir diğeri ise ebeveynlerin özellikleri ile ebeveynlerin ebeveynlik tarzlarıdır (Dekovic 1999). Bundan sonraki çalışmalarda bu çalışmada geliştirilen ölçekle hem kişisel hem de ebeveyn kaynaklı çatışma nedenleri üzerinde duran ve çatışmayı çözmeyi amaçlayan çalışmaların yapılması literatüre katkı sağlayabilir. Bu çalışmada ölçeğin test-tekrar test tekniğine dayalı güvenilirlik incelemesi yapılmamıştır. İlerleyen süreçte test-tekrar test tekniğine dayalı güvenilirlik çalışması yapılabilir. Bu çalışmada ölçeğin geçerliği Kısa Semptom Envanteri ile incelenmiştir. İlerleyen süreçte ölçeğin geçerliliği çatışma ölçekleri ile de incelenebilir. Bu çalışma, psikiyatrik tanı almayan ergenler üzerinde gerçekleştirilmiştir. İlerleyen süreçte psikiyatrik tanı alan ve almayan ergenler üzerinde de çalışmaların yapılması literatüre katkı sağlayabilir.

Ergen-Ebeveyn Çatışma Ölçeği

Aşağıda annenizle veya babanızla yaşadığınız çatışmaya ilişkin ifadeler yer almaktadır. Lütfen her ifadeyi GEÇEN HAFTA ne kadar yoğun yaşadığınızı ilgili yeri (X) ile işaretleyerek belirtiniz.

		HİÇ	ÇOK AZ	ÇOĞUNLUKLA	ÇOK FAZLA
1	Annem/Babam beni kısıtladıkları için onlarla tartışıyorum.				
2	Annem/Babam eve giriş-çıkış saatlerime karıştıkları için onlarla tartışıyorum.				
3	Annem/Babamla harcamalarım konusunda tartışıyorum.				
4	Annem/Babam yanlış arkadaş seçtiğimi düşündükleri için onlarla tartışıyorum.				
5	Annem/Babamla arkadaşlarımla çok vakit geçirdiğim için tartışıyorum.				
6	Annem/Babamla onlardan farklı düşüncelere sahip arkadaşlarımla tartışıyorum.				
7	Annem/Babamla devamsızlık yaptığım için tartışıyoruz.				
8	Annem/Babamla okulda olan bazı problemlerden dolayı tartışıyoruz.				
9	Annem/Babamla ödevleri yapma konusunda tartışıyoruz.				
10	Annem/Babamla cep telefonu yüzünden tartışıyoruz.				
11	Annem/Babamla televizyon izleme konusunda tartışıyoruz.				
12	Annem/Babamla bilgisayar başında fazla zaman geçirme konusunda tartışıyoruz.				

KAYNAKLAR

Alino MAC (2012) *Filipino parent-adolescent relationship scale. The International Journal of Research and Review* 9:59-70.

Barki H, Hartwick J (2004) *Conceptualizing the construct of interpersonal conflict. International Journal of Conflict Management* 15:216-244.

Baumrind D (1991) *Parenting styles and adolescent development. Encyclopedia of adolescence içinde, RM Lerner, AC Petersen ve J Brooks-Gunn (ed), Garland. New York, s: 746-758.*

Cernkovich SA, Giordano PC (1987) *Family relationships and delinquency. Criminology* 25:401-427.

Çokluk Ö, Şekercioğlu G, Büyükoztürk Ş (2010) *Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik Spss ve Lisrel Uygulamaları. Pegem Akademi, Ankara.*

Collins AW (1997) *Conflict processes and transitions in parent and peer relationships implications for autonomy and regulation. J Adolesc Res*12:178-19.

Dekovic M (1999) *Risk and protective factors in the development of problem behavior during adolescence. J Youth Adolesc* 28:670-685.

Derogatis LR (1992) *The Brief Symptom Inventory-BSI Administration, Scoring and Procedures Manual-II. Clinical Psychometric Research Inc, USA.*

Erikson EH (1968) *Identity: Youth and crisis. Norton, New York.*

Fraenkel JR, Wallen NE (1993) *How to Design and Evaluate Research in Education (2nd ed.). McGraw Hill, Boston.*

Furman W, Buhrmester D (1992) *Age and sex differences*

in perception of networks of personal relationships. *Child Dev* 63:110–115.

Gülerce A (2007) *Dönüşümsel Aile Modeli ve Türkiye’de Ailelerin Psikolojik Örüntüleri*. Genişletilmiş 2. Basım. Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

Hatipoğlu Z (1993) *The role of certain demographic variables and marital conflict in marital satisfaction of husbands and wives*. Yüksek lisans tezi, Ankara.

Hocker JL, Wilmot WW (2010) *Interpersonal Conflict*. McGraw-Hill, Benchmark Boston.

Holmbeck GN (1996) *A model of family relational transformations during the transition to adolescence: Parent adolescent conflict and adaptation*. *Transitions through adolescence: Interpersonal domains and context içinde*, JA Graber, J Brooks-Gunn, ve AC Petersen (ed) Mahwah, NJ, Erlbaum., s:167–199.

Jenkins SR, Goodness K, Buhrmester D (2002) *Gender differences in early adolescents relationship qualities, self-efficacy, and depression symptoms*. *The J Early Adolesc* 22:277-309.

Kaner S (2000) *Kontrol kuramına dayalı ana-baba-ergen ilişkileri ölçeği geliştirme çalışması*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi 33:77-89.

Kline RB (2005) *Principles and Practice of Structural Equation Modeling*. Guilford Press, New York.

Kohlberg L (1969) *Stage and sequence: The cognitive-developmental approach to socialization*. *Handbook of socialization theory and research içinde*, DA Goslin (ed). IL: Rand McNally, Chicago., s: 347–480.

Mayer B (2000) *The Dynamics of Conflict Resolution*. Jossey-Bass, San Francisco.

Montemayor R (1983) *Parents and adolescents in conflict: All families some of the time and some families most of the time*. *J Early Adolesc* 3:83–103.

Öngen D (2004) *Özerklik kazanma sürecinde ergen-anne ile ergen-baba ilişkileri arasındaki farklılıklar*. *Eğitim ve Bilim Dergisi* 29:3-13.

Öz İP (1999) *The relationship between children’s adjust-*

ment problems and their perceptions of marital conflict. Yüksek lisans tezi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Özdemir Y (2014) *Parent-adolescent conflict and depression symptoms of adolescents: mediator role of self-esteem*. *Düşünen Adam: The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences* 27:211-220.

Robin AL, Foster SL (1989) *Negotiating Parent-Adolescent Conflict*. Guilford Press, New York.

Şahin N, Batıgün A, Uğurtaş S (2002) *Kısa semptom envanteri (KSE): Ergenler için kullanımının geçerlik, güvenirlik ve faktör yapısı*. *Türk Psikiyatri Dergisi* 13:125-135.

Şahin N, Durak A (1994) *Kısa semptom envanteri (Brief symptom inventory -BSI): Türk gençleri için uyarlanması*. *Türk Psikoloji Dergisi* 9:44-56.

Sanrock JW (2011) *Child Dev*. McGraw-Hill, New York.

Sevim SA (2014) *Adaptation of parent and adolescent versions of Leuven Adolescent Perceived Parenting Scale*. *Düşünen Adam: The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences* 27:291-300.

Shek DTL (1998) *A longitudinal study of the relations between parent-adolescent conflict and adolescent well-being*. *J Genet Psychol* 159:53-67.

Silverberg SB, Steinberg L (1987) *Adolescent autonomy, parent-adolescent conflict, and parental well-being*. *J Youth Adolesc* 16:293–312.

Smetana JG, Gaines C (1999) *Adolescent-parent conflict in middle-class African American families*. *Child Dev* 70:1447–1463.

Steinberg L, Silk JS (2002) *Parenting adolescents içinde*, MH Bornstein (ed). Mahwah, Erlbaum, 103–133.

Steinberg L (1985) *Ergenlik (Çev. F Çok, H Ercan, M Artar ve ark.)*. İmge Kitabevi, Ankara, 2013.

Steinberg L (1987) *Impact of puberty on family relations: Effects of pubertal status and pubertal timing*. *Dev Psychol* 23:451–460.

ERYILMAZ ve MAMMADOV

Steinberg L (1990) *Interdependency in the family: Autonomy, conflict, and harmony in the parent-adolescent relationship. At the threshold: The developing adolescent içinde*, SS Feldman ve GR Elliot (ed) Harvard University Press, Cambridge, 255-276.

Steinberg L (2001) *We know some things: Parent-adoles-*

cent relationships in retrospect and prospect. J Res Adolesc 11:1-19.

Steinberg L, Steinberg W (1994) *Crossing Paths: How Your Child's Adolescence Triggers Your Own Crisis*. Simon & Schuster, New York.